John Carter Brown
Library
Brown University

JOHN CARTER BROWN
LIBRARY

Purchased from the
Trust Fund of
Lathrop Colgate Harper
LITT. D.

Knuttel, Verboden Boeken
no. 364

Knuttel 1468
Tiele 678

Jan. Nederl. Bye-corf no 37
(Asher 38)

Een oud Schipper van Monickendam,
Daer ons den Vromen Held uijt quam
Die eerst den Spaengiaert de Zee deed ruijmen,
Sprack als volgt, naer Scheeps Coustuijmen.

RP

Een oud Schipper van Monicken-dam,
Daer ons den Vromen Held uyt quam
Die eerſt den Spaegniaerd de Zee deed' ruymen,
Sprack aldus, naer Scheeps Couſtuymen.

Die lang leeft / ende deur ongheluck niet blind noch dooff en wordt / die hoordt en ſiet ghemeenlyck vele / byſonder die niet ſiick-ſiende en is / maer alleenlic een kenning in Zee ſiet / en ſo veel gehoors heeft / dat hy eenichſins den goeden vanden quaden ſang can onderſchepden. Dit is my ghebeurt / ic ben (deur Gods genaden) een oud Schipper ghewordden / my is meenige Zee-waters overt hooft gegaen / ende ick ben vele perijckelen ende Aventueren doorghecomen / dan een tijt geleden / hebbe ic t'Ancker by Cabo del Fuego geworpen / na dat ic veel ou Spaegnten ende oock eenighe Reyſen opte vreemde Landen hebbe ghedaen / ſo hebbe ic nu myn Soonen de vrye Wijcke Zee overgegheven / hoope datſe eerlycke Maets ſullen zijn / ende d'ſelve hare kinderen oock vry nalaten. Ick hebbe in mynen tyden vele gheſien / maer noch meer ghehoort: Och oft ick vele dinghen in myne jeught wat beter onthouden ende behartighet hadde / byſonder vande ghene die ick in Spaengnien gheſien hebbe.

Al te verhalen dat waer te lang / ick ſal alleenlyck segghen het wonderlyckſte / daer van ick weet te ſpreken / dat is / dat ick wel ghehoort hebbe / dat eenen ghenaemt Sengnor, die nu ſoo vreed gact / dat hem de Werelt ſchijnt te nauw' te weſen / wel eer ſo goeden Geſel placht te zijn / dat hy hem wel te vreden hielt met zijn Geytkens te melcken / ſyn Vijghe-korfkens te vreyden / ſyn Oraignen / Citroenen / Limoenen / Vijghen ende Roſynen te plucken / ende als hy ſoo ryck mocht worden / dat hy beneffens een Cap ende Kappier / water eñ vroot met een Nuyntgen ofte Oranje Appelkin conde verballen / ſo was hy hyo d'Algo, tan bueno como el Rey, ſonder buyten ſyn Landt een Neuſe upt te ſteken / anders dan in alder ootmoedichepdt / gevende vyff-ende-twintich beſo los manos voor eenen goeden dach / ja was in deſe goedertierenhepd ſoo ſeer gewent / dat hy ontrent ſeven hondert jaren langhe onder de Mooren ende Sarazijnen voor jonghen heeft gevaren / ende opgheblaſen / ende ghedooght datſe t'ſpnent met ſtaende Maſten innevoeren.

Ick hebbe wel vele vreemdicheden gehoort van eenen coſtelyckeu crachtigen Steen / die de Alghemiſten (ſoo myn dunckt) noemen Lapis Fyltſop, maer andere ſegghen dattet ydele dinghen zijn. Maer dit is waer / dat deſen Seygnor, gheleden ontrent hondert jaren / gevonden heeft eenē Gouden Stoc / die van Oosten int Weſten ſtreckt / gelyck de Naelde vant Zuyden int Nooryden / hy noemt hem Las Indias, deſen heeft ſoo wonderbaerlyckc krachten / hy heeft oock ſulcx daermede weten te handelen ende te ſchermen / dat hy alle de oude ende nieuwe werelt

deure de menschen daer-mede heeft neder gemaept / als oft hy Coozen gemaept hadde/ja hy wist daer mede te weghe te bzengen/dat de emulschen malhanderen maepden. Dit is wonderlyckē/wat souden wy lupe Boeren binden/oft sy eenen bond hadden/dat t'eene Coozn t'ander conde mapen/ende nochtans is dit waerachtich/ dit sullen my getupghen alle t'volck van Oost ende West-Indien/Italien/Duytslandt/Bzanckryck/Sicilien/Gzanaden/Arragon/Navarren/Poztugael/ende meer ander/maer niemandt beter dan de Neder-landers / daerom ghelooft dit bzy/ten syn gheen fabulen.

Ende hoewel u dit wat bzeemt dunckt/soo ghelooft my noch meer dat hy met desen Stock niet alleen can doot-slaen/ t'welck niet soo bzeemt en schijnt/want/ t'Gout/ synde t'zwaerste van alle Metalen/so moet ymmers de Stock wel hard aen-comen/daer hy treft. Maer hy can daer mede ock seer bziendelyc streelen / t'welck soo aentreckende is / dat de ghene die hy met desen Stock maer eens en bestryckt hoe groote bpanden sy hem syn / als sy t'streelen maer gedooghen/die syn in eenen omme-sien gheheel vergult / ende nemen daer inne alsulcken behaghen/dat sy terstont vergheten alle t'leet dat Seignor hun ghedaen heeft / al had hyse hondert mael op eenen dach doen op-blasen / haer Vader-landt verwoest/ Kercken vol volcx t'sestens vermoozt/ haer Stedē te bier ende te zweerde ongebzacht/haer Vader ende Moeder aen staecken levendigh verbzant/ende al haer goet benomen : dit alles is terstont vergeten/eñ sy dienen hem totte Soolen van zyn Schoenē/ al soud hun t'leven costen. Ja t'wit van haer oogen wozt gants ghele/suler datse gheen quaet en sien wat Seygnor doet/ock als sy sien dat hy by haer eyghen Wyffs ende Dochters slaept. Ende ten lesten wozden sy soo clepn van verstand/ dat sy haer eygen ende haerder bzienden hoofden hen thups bzenghen / om daer mede zyn beliefsten te doen / dit en can ick niet begrypen / desen streeck en vind' ick op myn Hollandts Compas niet / maer myn Caert-boeck hout/datmen de ghestreelde moet schouwen als de Clippen in Zee/ende datmen daer baecxkens op behoozt te setten / ghelyckter op de Vool-wyck ende op Tpoozt staen/ dit soude de behoudenisse zyn van menich goet Schip.

Alle dit is ghenoech ghebleken deur de gantsche Wereldt/ maer als ick overdencke de bzeemdicheden die Seignor int Nederlandt/ons Vaderlant/heeft aenghezecht / deur de crachten van desen Stock / soo is dit t'vermaecken van myn ouderdom/overlegghende dat hy veertich jaren lanck daer mede soo dapperlyc heeft ghestaghen / gemaept / ende ghestreelt / ock den eenen Neder-lander den anderen heeft doen maepen/op hoope van t'gulden Vlies te winnen / ende syns Vaders Erff te verliesen / suler dat de Velden bedeckt souden syn / indien t'ghemaepde daer noch op laghe. Onder andere hebbe ick ghesien dat hy eenen stinben Boom/die vooz gheen stozmen opt was bewoghen/met eenen slach heeft afghemaept/ niet hy selfs/ want daer en wist hy gheenen raedt toe / maer deur een arm stroo dat hy met desen Stock soo vergult hadde / ende de ooghen soo ghele ghemaeckt / dat het in syn eyghen verderf liep / want den Boom viel te plettezen: Maer upt desen Boom spzoot een Lootgen/t'welck tot een lustigen Boom is op-ghewassen / t'welck desen Seignor vier-en-twintich jaren lanck seer veel werck heeft gegeven/ sonder dat hy met slaen ofte streelen eenich voozdeel daer op heeft connen winnen. Ende desen Boom is nu d'eere vant Veldt.

Dan het alder-seltsaemste dat ic opt hoozde oft sach/is/dat Seignor nopt geen vzecht heeft gheweten metten Nederlander/Maetroos genaemt/ desen is een lustighen

ghen/rappen Zee-maet/die hem al-omme dapper in synen schildt is/ want soo dickmaels als hy hem in veertich jaren tyts te Water heeft connen krynghen/ so heeft hy hem altyt leeren danssē de Courante over-booyt/ al waert een kic-voys gheweest / sonder dat hy opt slaen oft streelen van desen gouden Stock yet heeft ghepast: Ende ten lesten is Maet-roos soo moedich ghewoyden / dat hy met een dapperheydt teghen Seignor onder synen Stock is in-gheballen/ slaende syn eene handt aent Oost-eynde van-dien / ende Seignor houdende t'West-eynde/ sulcx dat hy het vel van syne eyghen handen treckt / ende in dier voeghen trecken sy nu ontrent thien jaren desen Stock / teghen malcanderen. Dan alsoo Seignor gheen Zee-voeten en heeft/ soo ist tot noch toe met hem altyt opten selven dans over-booyt uytgheromen / waer deur Maet-roos ten lesten t'Oost-eynde vanden Stock soo vast heeft ghevat / dat Seignor veghan te roepen: Decha Villaco, Basta Trahidor, al fuego Lutherano. Maer Maet-roos daer op niet passende / hielt met d'eene handt den Stock noch veel gheweldigher / ende leyde d'ander handt aen synen Pongniaert / segghende: Ghy Valck hout af, ofte dat gaet van Oosten in, midden deur u Wambays, dattet van Westen uyt-comt, ende met een gaff Maet-roos so vreesselycken schrap met zynen verstaeldē Pongiaert/ indē Straet/ datter t'vier uyt-spranck/ waer over Seignor soo seer verschrickte / dat hy synen Stock (sonder den welcken hy wederom soo ootmoedich soude syn als te booren) meynde quyt te gaen.

Dies hy siende dattet slaen hem was belet / dat hy oot niet en conde maeyen/ soo lange Maet-roos t'een eynde vanden Stock vast hielt ende als hy om t'West-eynde soude moeten crabbelen: Ende indien hy desen gouden Stock eens quyt gyuck/ dat hy hem met eenen coperen Stock soude moeten behelpen/ also dat hy thuys geenen anderen en conde vinden/ ende dat hy daer-mede niet en soude connen upt-rechten / so heeft hy't op schoon-spreken aenghelevdt/ denckende tis beter slacke aff te seylen/ dan mynen gouden Stock teghen een paer Zee-schoenen te abontueren/ ende alsoo-men seyt/ dat hy nimmermeer en predikt dan onder de Galghe/ soo moet hy al wel beangst zyn gheweest/ segghende: Seignor Maet-roos, weest doch niet soo quaet / denckt om uwe Consscientie / wilt ghy mynen Stock nemen die ick hondert jaren ghehadt hebbe? Laet my die behouden/ wy sullen seer goede vrienden zyn/ ende ick sal u daer-teghen laten behouden u eygen Schip/ met Touw ende Taeckel/ staende ende loopende Want/ Seyl/ Trepl/ ende al watter toe behoort/ sonder dat ick yet daer op sal pretenderen/ ghy sult een vrachtken Vyghen moghen laden / ende sult een vry Schipper zyn / dies en sult ghy niet Oost noch West varen / soo verre myn Stock streckt / comt ghy daer binnen soo moet ghy (sonder teghen-spreken) lyden / dat ick u om d'ooren soude slaen/ anders sal ick u maecken vry Schipper tot daer-en-toe. Ja wat praet is my dit/ seyde Maet-roos, en lust u niet te lachen/ desen Valc wil op myn Schip Vreutelen daer hy niet eenen Nagel aen en heeft/ hy meynt my te payen met myn eyghen gheldt: wat spul is my dit: desen Valck soude my vry Schipper maecken/ gheliyck de Ezels Oortooyen maecken/ mits dat hy inde Cajute ende ick op den Ballast soude legghen/ ende mits dat ick niet en soude varen dan om Vygen ende Cap-ravens/ ick soude vry Schipper te voet zyn: Ist al Gecк/ neen/ neen/ myn Vader was een goet Schipper/ die heeft my al anders gheleert/ hy sprack altyjdt van houdt en beleght/ ende van gheenen Wint over te gheven Ten is u maer te doen om uwen Stock vry te hebben/ onme daer mede naer uwen wil te

slaen ende te mayen/ ende om my d'eerste daer mede om d'oozen te gheven: ghy most sulck volck noch eens te Naerden gaen soecken: Ick sal mijns Vaders lessen wel onthouden / ende mijn eynde wel vast houden / ick sal u betoonen dat de Valcken gheen Schippers en maecken: Maer indien ghy wilt dat wy oozt-aen goede Ghesellen zijn/soo laet ons desen gehelen Stock Oost ende West eynde tusschen ons beyden legghen / ende elck daer van even na wesen / ende wy sullen voozts als vyve Schippers de Zee vande gantsche Werelt/vry ende vranck beyde even schoon beseylen / ende soo goede Ghesellen syn / dat ghy de Courante over-boozt niet meer sult behoeven te danssen/soo langhe ghy my in vreden laet. Dit is recht/soo hebben mijne booz-ouders gevaren daert hen ende den Coopman beliefde/hier en heeft niemandt opt teghen gesept / dan de gene die op Cabo de Grijp voeren /ende ghy / nu dat ghy desen Stock hebt ghecreghen/daer-mede ghy alles meynt te dwinghen. Indien u dit niet en behaeght/ soo houde ic mijn Oost-eynde vast/ende die de hardste Huyt met de beste Zee-voeten heeft / die sal desen Stock int gheheel behouden / kiest oft deelt / ick en gheve de Zee gheen Valcken over.

In desen Scheeps-praet/Seignor gheen behagen hebbende/ende niet wel wetende wat hy daer op soude seggen / soo liepen syn zinnen om ende wederom/ ghelijck den windt inde Mepe. Den Stock even schoon tusschen beyden te leggen/ende om de beste Vrachten upt te sien/ daer toe en heeft hy niet veel moets/ siende dat alsulcken rappen Maet syn Schip drie-mael / eer hy t'syne eens can wenden / ende dat hy hem upt t'water soude varen. Ter Zee daerom te crabbelen en dient hem niet/ hy bevindt wel dat hy gheen Indiaensche Vrauwen noch Canoon booz en heeft/hy en weet geen raet om Zee-schoenen: ende vele meer alsulcke Couranten te danssen/ daer van heeft hy synen buyck al vol/hy siet wel dat hy over dien boegh gheen Land en soude beseylen.

Maer even-wel Seignor weet Duyvels quaet/hy salt in hondert vaten gieten/ liever dan hy tegen Maet-roos om den Stock soude pluck-haren: Ick hebber wat van ghehoozt/ dan en weet niet oft ickt wel soude connen na-seggen/dat hy een Cruydt soeckt dat hy langhe Treves noemt/ twelck ick niet en kenne/ick en vindt oock inden Apteeck niet/dan een oudt Doctooz heeft my ghesepdt/ dat dit Cruyt wel berept ende inghenomen / wel eenighe jaren lang doet slapen. Conde Seignor met schoon praten so verde comen/dat Maet-roos dat wilde innemen/ soo waer hy claer/wat conste waert booz hem synen Stock vry te crijghen / als Maet-roos soo langhe wilde slapen/want ghenomen oft hy syn eynde al slapende conde vast houden (des ick niet en gelove) wat behoefde Seignor, alst ten quaetsten quame/anders te doen/dan het cleyn eyndeken vanden Stoc/dat Maet-roos inde handt heeft / properlijck aff te saghen / soo waer ymmers synen gheheelen Stock boozt vry: Ende oft die schoon so weynich cozter ware / even-wel soude hy de selve crachten hebben/ende hy soude daer mede mayen ende streelen als te voozen/wel versekert zijnde/dat Maet-roos hem synen Stoc niet verder en soude ondergaen. Ende ter abontueren soude hy Maet-roos daer mede al slapende soo wel streelen/dat hy hem soude helpen mayen om een goede dach-huyre/ende om t'gulden Vlies te winnen/oft anders soude hy moghelijck ghelegenthepdt vinden om Maet-roos so onsacht te wrecken/ dat hy den Stock niet meer tegen hem soude trecken.

Dan ick wilt nu daer by laten/met groot verlanghen/om in mijn oude dagen te

te mogheu sien/hoe dit Stock-trecken sal afloopen/ ick en bent alleen niet daer
isser noch vele die daer op sien: Dan soo vele moet ick noch daer toe seggen/ dat
ick wel weet/dat Segnor niet en sal deughen / indien hy deur t'een oft ander mid-
del desen Stock vry crijght / al waer hy wat cozter / syn schoon-spzeken soude
hem wel haest sijn vergeten/hy en soude niet laten slincx om recht om daer niede
noch dapperlijc te mayen ende te schermen dan opt te voozen. Ende siet wel toe
Maet-roos, nu ghy onder den Stock in-ghevallen zijt / en cont ghy hem verla-
tende niet ontcomen sonder gheslaghen te zijn / het moeter nu op staen / ghy en
moeght niet swichten/sonder opt lager land te vallen. Waer houdt desen Stock
wel vast/ende peurt West-waerts aen/na t'ander eynde/laet ghy hem eens gaen
ghy en krijght hem nimmermeer weder: wacht u vooz dat slaep-crupt, als vooz
Gatte-crupdt: volght wacker uwen Cours / t'is om een weynich by-legghens te
doen: loopt ghy desen hoeck boven / t'is behouden reyse: set vry al u Zeylen by/
daer is gheen ander middel om de Haven van uwe Cust te beseylen: ghy moeght
verseckert zijn/dat Seignor niet en begheert dat u voozderlijck sy: hy soude u geer-
ne Schipper te voet maecken/ende de Courante te laude leeren danssen: wilt ghy
u met Vijghen-aes laten vanghen/dat en sal niet langhe duyzen/dan most ghy u
met Stock-visch / Cap-ravens ende Clap-hout gheneren / dit is te magheren
Water.

Ende ghy Kijckers/die hier staet en siet/ als naer een Camer-spel/ slaet mede
de handen aen t'werc/al souden die wat bepect werden / t'gelt u so wel als Maet-
roos, dit is den Stock dien ghy alle soo dickwils om d'oozen hebt ghehadt / ick
meyne dat u noch wel ghedenckt / hoe dat hy smaeckt / indien dat Maet-roos die
verlaet / ofte t'slaep-crupt inne neemt / so sult ghy weder van bystaen krijghen/
dan soud' t'uwent haest opt land wapen: Ick en gheloove niet dat ghy dan lich-
telijck een ander sout vinden / die veertich jaren vooz u te Goer soude gaen/dan
sout ghy selfs lustich de Fock upt houwen/ende een Helm-stock inde lenden cry-
ghen/Ter avontueren die veerst af staet (al heeft hy t'gulden Vlies) soude wel de
d'eerste mogē zijn. Indien Maet-roos, oft yemant vande Kijckers dese sae-
ke anders verstaet / soo en cont ghy uwe Ghetijen niet rekenen / ende
als t'Schip stoot / soo ist te laet den Almanack besien. Daer-
om/siet ghelijckelijck in tijts wel toe / treckt eens
Lijne/past opten Haspel / ende vaert wel.

FINIS.

78-1
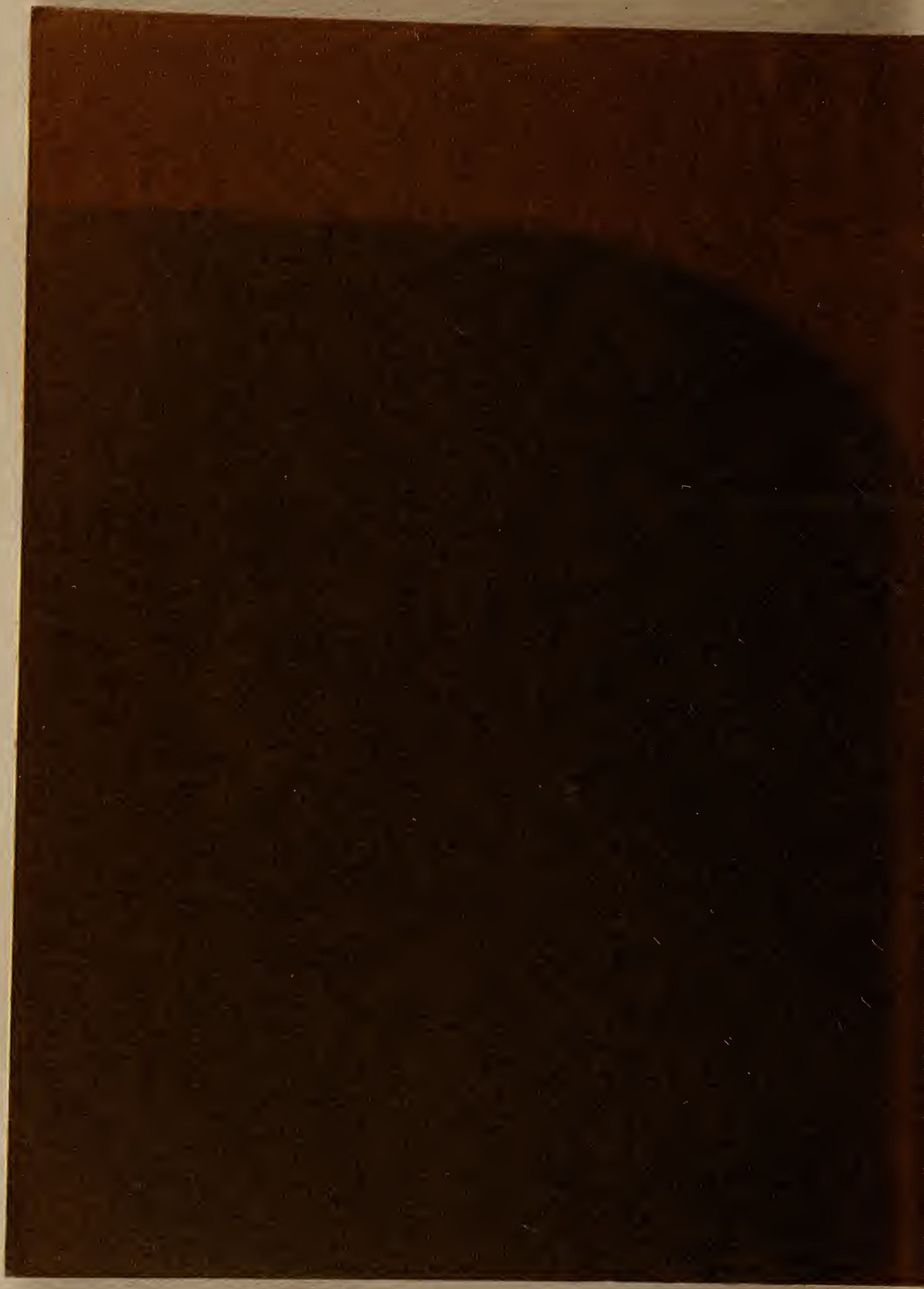
F608
O93s2